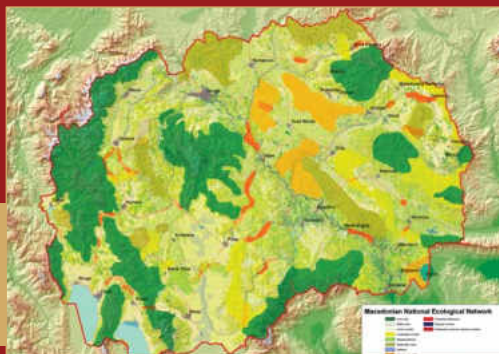

"РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОШКА МРЕЖА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (МАК-НЕН)"

ПРОЕКТ

Првата нацрт верзија од картата на националната еколошка мрежа и изработената Студија за состојбата на популацијата на кафевата мечка во Република Македонија беа презентирани на втората работилница за еколошки мрежи која се одржа од 10-11 мај 2010 година во с. Кнежино кај Кичево.

Дел од заклучоците од работилницата:

- за имплементација на МАК-НЕН неопходна е поддршка и целосно вклучување на владините институции на национално и локално ниво, претпријатија/организации за управување со природните ресурси и намена на земјиштето, планерите и невладини организации;
- досегашните реализирани активности во Македонија претставуваат добра основа, но потребно е нивно поврзување/усогласување и доработка;
- неопходно е зајакнување на капацитетите на МЖСПП и на локално ниво за ефикасно спроведување на МАК-НЕН;

Спиковницата „Храброто мече“ беше изработена како дел од активностите за подигнување на јавната свест кај децата од постарата предучилишна возраст реализирани во соработка со градинката "Мајски Цвет", како една од најстарите градинки во Скопје. Основни цели на пилот-проектот насловен како „Заштита на кафеавата мечка“ беа: да се развие интерес кај децата за живиот свет на планините во Македонија и конкретно за кафеавата мечка; да се стекнат елементарни сознанија за карактеристиките на кафеавата мечка; да се согледа влијанието на човекот врз природата, односно позитивните и негативните промени што настануваат како резултат на човековата активност и влијанието врз кафеавата мечка; да се разбере потребата за движење на мечката и да се добие претстава за "зелените мостови". Овие цели се обидовме да ги преточиме во една приказна преку ликовите на двете мали мечиња Бошко и Божана.

За време на неколкуте работни сесии учесниците ја анализираа картата и дадоа сугестии за нејзино финализирање; направија листа на приоритетните засегнати страни во процесот на имплементирање на акциониот план за коридорите за кафеавата мечка и за нивно управување, дадоа предлог мерки кои засегнатите страни би требало да ги земат предвид за поуспешно имплементирање на еколошката мрежа и управување со коридорите; и изработија едноставна комуникациска стратегија преку дефинирање пораки од клучните засегнати страни и најдобриот начин за нивно пренесување.

Проект координатор:
м-р Робертина Брајаноска
brajanaska@mes.org.mk

Македонско еколошко друштво
бул. „Кузман Јосифовски Питу“ бр. 28-3/7 1000 Скопје,
тел. 02/2402-773, факс 2402-774
contact@mes.org.mk, mes@junona.pmf.ukim.edu.mk
www.mes.org.mk

Бр. 11

МАКЕДОНИЈА ВО „КРИЛЈА ПРЕКУ БАЛКАНОТ“

Спроведување на одредбите од Директивата за диви птици (79/409/ЕЕС) на Европската Унија е главната цел на најновиот проект на BirdLife International, финансиран од Европската Комисија, **Крилја преку Балканот (Wings across**

Balkans). Проектот започна со реализација во пет држави на Балканот од март 2010 година и ќе трае до јануари 2012 година. Активностите предвидени за остварување на главната цел на проектот опфаќаат:

Црниот штрк (*Ciconia nigra*), египетскиот мршојадец (*Neophron percnopterus*) и лисестиот глувчар (*Buteo rufinus*) гнездат во ЗПП Крива Река - Пчиња - Петрошница.

- Печатење брошура со идентификување на недоследностите во националното законодавство споредено со Директивата за диви птици на Европската Унија и препораки за нивна промена
- Избор на пилот значајно подрачје за птици (ЗПП) и изработка на Акционен план за зачувување на подрачјето
- Регистрација на останати ЗПП - идентификација на закани и предизвици за птиците во овие подрачја
- Поднесување предлог за прогласување на пилот ЗПП за заштитено подрачје
- Постојана соработка со клучни локални и национални чинители

За дополнителни информации и учество во теренските истражувања:

↓
Раководител на проект:
Данка Узунова
uzunova@mes.org.mk

ПРОЕКТ

стр.2

ИЗБРАНИ НАДБОРИТЕ ПРЕДЛОГ ПРОЕКТИ НА МЛАДИТЕ ЕКОЛОЗИ ЗА 2010

стр.7

ПРОГРАМА МАЛИ ГРАНТОВИ - ОСОГОВСКИТЕ ПЛАНИНИ ВО БАЛКАНСКИОТ ЗЕЛЕН ПОЈАС

стр.3

РАЗВОЈ НА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА МРЕЖА НА ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА

стр.7

ПАНЕВРОПСКИОТ ПИКНИК ЗА БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ

стр.4

ОДБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СВЕТСКИТЕ ДЕНОВИ НА ПТИЦИТЕ ПРЕСЕЛНИЦИ

стр.4

УЛОВЕН ТРВИОТ БАЛКАНСКИ РИС

стр.8

"РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОШКА МРЕЖА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (МАК-НЕН)"

ГОДИШНО СОБРАНИЕ НА МЕД

На 12.03.2010 година во просторите на ПМФ, се одржа Годишно собрание на МЕД, каде присуствуваа околу 50 членови на Друштвото и уште толку гости.

На Годишното собрание се усвои новиот Статут на МЕД, кој потоа беше поднесен до Централниот регистар на Република Македонија, и измените се веќе внесени во Регистарот. Новиот Статут можете да го погледнете на веб-страницата на МЕД www.mes.org.mk.

Согласно истиот Статут, едногласно беа избрани членовите кои ќе го сочинуваат новото Собрание на МЕД:

1. д-р Љупчо Грулче
2. д-р Љубчо Меловски
3. д-р Владимир Џабирски
4. д-р Славчо Христовски
5. м-р Александра Цветковска - Горбиевска
6. д-р Александар Трендафилов
7. д-р Дана Прелиќ
8. д-р Драган Колчаковски
9. д-р Златко Левков
10. д-р Иван Блинков

11. д-р Маја Јорданова
12. д-р Сретен Андонов
13. д-р Тодор Ановски
14. д-р Трајче Стафилос
15. д-р Зоран Поповски
16. м-р Сузана Андонова
17. Марјана Шушлевска
18. Методија Велевски
19. д-р Трајче Наумоски
20. Ирена Андреевска
21. Благица Арсовска

На Собранието беше презентирани и извештајот за работата на Друштвото за 2009 година како и финансискиот извештај.

Со свои презентации се претставија и дел од младите еколози со постигнувањата од проектите потпомогнати од Друштвото во рамките на програмата за грантови за млади еколози за 2009 година.

Друштвото www.mes.org.mk. Исто така се одлучи 4-от Конгрес на еколозите на Македонија да се одржи во 2012 година со што би се совпаднал со прославата на 40 години од постоењето на Друштвото.

ВОНДРЕДНО СОБРАНИЕ НА МЕД

На 22.06.2010 година во канцеларијата на МЕД се одржа вонредно Собрание на Друштвото, на кое беа усвоени новите правилници, прирачници и стратегијата за управување со човечки ресурси. Нив можете да ги видите на веб-страницата на

ИЗБРАНИ НАЈДОБРИТЕ ПРЕДЛОГ - ПРОЕКТИ НА МЛАДИТЕ ЕКОЛОЗИ ЗА 2010 ГОДИНА

Македонското еколошко друштво продолжува со финансирање на проекти на млади еколози.

Оваа година пристигнаа вкупно 13 предлог проекти. За најквалитетни предлози, односно со освоени најмногу бодови согласно критериумите за избор објавени во повикот, беа избрани следните:

Наслов на проектот	Раководител
ГИС картирање на блатните екосистеми во Треспанскиот регион	Лазар Николов
Валоризација на Sphagnum-овото тресетиште Буковик, Пехчево и определување на главните фактори кои влијаат на промените на екосистемот	Александра Цветковска
Диверзитетот на дневните пеперутки во природниот резерват Езерани	Емилија Божиновска
Пилот примена на мониторинг на рибите од Треспанското Езеро	Ана Спирковска
Во потрага по <i>Zingel balcanicus</i> (Karaman, 1937)	Даниела Христовска
Проценка на состојбата со популациите на модра Боровинка (<i>Vaccinium myrtillus</i> и <i>Vaccinium uliginosum</i>), шарпланински чај (<i>Sideritis scardica</i>) и див чемер (<i>Gentiana lutea</i> и <i>Gentiana punctata</i>) и нивниот ресурсен потенцијал во Реканскиот регион	Научно истражувачко здружение при Фармацевтски Факултет - Скопје
Развој на методологија за испитување на ендокрини нарушувачи (пестициди и други хемикалии) во човечка коса	Каролина Пендовска

ПРОЛЕТТА ДООЃА! И ВО МАКЕДОНИЈА

Оваа пролет Македонското еколошко друштво за прв пат ја спроведе кампањата на BirdLife International Пролетта доаѓа! - Spring Alive! Кампањата е осмислена да го забележи датумот на пристигнување на пролетта во секоја земја учесник преку известување на првите видувања на штркот, селската ластовичка, пиштарката и кукавицата - избрани како најпознати предвесници на пролетта. Регистрација на првите видувања на птиците предвесници на пролетта се пријавуваа на специјалната интернет страна за кампањата www.springalive.net. Кампањата првенствено беше наменета за децата со цел нивна едукација. За време на кампањата, беа добиени податоците прикажани подолу.

За повеќе детали за кампањата и резултатите: Ксенија Путилиќ kxenipu@yahoo.com

ВИД	вкупно регистрации	%
штрк	45	59,21
селска ластовичка	26	34,21
кукавица	3	3,94
пиштарка	2	2,63

ПРОЕКТ ПРОЕКТ ПРОЕКТ ПРОЕКТ ПРОЕКТ

РАЗВОЈ НА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА МРЕЖА НА ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА

Од март 2010 година Македонското еколошко друштво ја започна реализацијата на проектната активност „Развој на репрезентативна мрежа на заштитени подрачја“ согласно Договорот бр. 04/2010 (Ref. RFP 79/2009) потпишан помеѓу Програмата за развој на Обединетите

нации - УНДП и Македонското еколошко друштво (МЕД), во рамките на Проектот на УНДП и ГЕФ, "PIMS 3728 - Зајакнување на еколошката, институционалната и финансиската одржливост на системот на заштитени подрачја во Република Македонија". Главното за

должение на МЕД е да креира и да развие репрезентативен национален систем на заштитени и назначени подрачја на земјата. За таа цел, МЕД ќе идентификува приоритетни подрачја за зачувување на биодиверзитетот и ќе препорача репрезентативна мрежа на заштитени подрачја која ќе придонесе за поефикасно зачувување на глобалните и на уникатните живеалишта и видови, како и на диверзитетот на пределите, екосистемите и живеалиштата. Добиените резултати ќе му помогнат на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) да ги постигне поставените цели и приоритети за зачувување на биодиверзитетот, како и да ги спроведе законските обврски од неколку национални документи.

Проект координатор: м-р Робертина Брајаноска brajanoska@mes.org.mk

ОДБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СВЕТСКИТЕ ДЕНОВИ НА ПТИЦИТЕ ПРЕСЕЛНИЦИ

на птиците преселници започна во 2006 година како годишна кампања за подигање на свеста и нагласување на потребата од заштита на птиците преселници и нивните живеалишта, организиран од Програмата за животна средина на Обединетите Нации. Секоја година прославата на светските денови се фокусира на различна тема - темата оваа година гласеше "Да ги спасиме птиците преселници кои се во криза - секој вид е важен!"

На 8 и 9 мај годинава за првпат беа одбележани **Светските денови на птиците преселници (World Migratory Bird Day)** во организација на Македонското еколошко друштво. Прославата на Светските денови

Оваа година, Македонското еколошко друштво за прв пат се приклучи кон оваа прослава со организирање информативна и креативна работилница на тема "Миграцијата се случува околу нас!". На штандот поставен во дворот на градската библиотека Браќа Миладиновци, посетителите се информираа за принципите на миграцијата, но и за предизвиците и проблемите на кои наидуваат птиците преселници. Посебен акцент беше ставен на едукација и креативно ангажирање на најмладите во оваа кампања преку решавање квизови, учество во ликовна работилница и правење оригами. Од посетителите најголем број беа деца кои зедоа активно учество и најголем интерес покажаа за ликовната работилница

и за решавање на квизот. Сите учесници добија благодарница за учеството и симболични награди, додека посебни пофалници и награди добија Матеј Поповски за најкреативен цртеж, Кристијан Китанов за најточно решен квиз и Вања Ѓориќ за најдобро изработен оригами.

ПРОЕКТ

УЛОВЕН ПРВИОТ БАЛКАНСКИ РИС

Членовите на Македонското еколошко друштво задолжени за Програмата за закрепнување на балканскиот рис, во соработка со ЈУ Национален парк "Маврово" на ден 14.03.2010 година за прв пат уловија маж-јак од националниот симбол на Македонија - балканскиот рис - глобално загрозен вид на евроазискиот рис. На рисот му е поставен околувратник кој преку радио-сигнали и сателитски GPS координати ја покажува позицијата на рисот, и на тој начин открива досега непознати податоци за животот на овој вид на Балканот, неопходни за негово спасување од исчезнување. Земена е крв за генетска и здравствена анализа, како и повеќе биометриски податоци. Рисот го доби името Марко, долг е 128 см, а тежок 21 килограм.

Со методот на радио - телеметрија (следење на единките преку сателитски уреди) може да се добијат многу значајни податоци за просторната и социјална организација на животното, големината на неговата територијална, густина на популација, користење на станишта, демографија, распространетост и многу значајно, предацијата, т.е. исхраната, искористување на пленот, стапка на улов итн. Првиот плен (срндак) беше пронајден на падините на Кораб со помош на ГПС уред покажувајќи ни ги концентрациите на локацији каде се задржал Марко.

Овој метод на најефикасен начин ја проучува биолозијата и екологијата на рисот. Обезбедува информативни податоци со кои можат да се калибрираат резултатите од мониторингот и овозможува да се оптимизира дизајнот на понатамошните мониторинг програми. Оптимален период за фаќање на единките е февруари - април со тоа што поради репродуктивниот циклус на рисовите, во овој период е зголемено нивното движење, а

младите од претходната година се доволно возрасни за да преживеат доколку фаќањето ги принуди да се разделат од нивната мајка.

Таксономскиот статус на балканскиот рис сè уште е тема на научни дискусии. Единствените податоци за неговата генетска слика се добиени од ткива (кожа,

влакна, заби) на стари примероци од Природонаучниот музеј во Скопје. "Свежа крв" е потребна за да се потврди уникатноста на овој подвид на евроазиски рис, со што тој директно би влегол во рангот на критично загрозени животни според категоријата на Светската унија за заштита - IUCN. Здравствената состојба на балканскиот рис е исто така нешто за кое никој на Балканот нема податоци.

Анализите од земената крв ќе дадат добар поглед на евентуалните заболувања или паразити од кои би можел да боледува рисот.

До 01 јули 2010 година од Марко се пронајдени 10 жртви, и тоа седум срњи, два зајака и едно диво јаре. Поголемиот дел од времето тој го поминува во границите на националниот парк Маврово. Неговата територија изнесува околу 200 км².

Огроман успех и подвиг остварија членовите на МЕД задолжени за Програмата за закрепнување на балканскиот рис пред сè поради фактот што теоретскиот тренинг го изведоа беспрекорно во пракса. Голема благодарност и до вработените на НП Маврово за нивната стручна помош.

ПРОЕКТ

ПРИРОДНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ШАР ПЛАНИНА

Како дел од компонентата заштитени подрачја која беше во склоп на тригодишната Програма за закрепнување на балканскиот рис, беше издадена публикација за природните вредности на Шар Планина. Книгата е издадена на три јазика (македонски, англиски и албански) и е наменета главно за љубителите на природа, планинарите, локалното население, како и органите кои се одговорни за донесување на одлуки.

Ова издание претставува обид на еден достапен, а сепак стручен начин да ги претстави природните вредности на Шар Планина, да ги објасни влијанијата на меѓусебните односи човек - природа врз обликувањето на денешните предели на Шара. Заканите што влијаат врз одржувањето на природната состојба на биолошката разновидност на планината е секако уште една задача која се обидува да ја исполни оваа книга.

Крајна цел на оваа книга е да придонесе кон подигање на свеста кај луѓето за значењето на Шар Планина од аспект на биодиверзитетот и во однос на можностите за одржлив развој на целиот регион што гравитира кон планината.

**ПРОГРАМА МАЛИ ГРАНТОВИ
- ОСОГОВСКИТЕ ПЛАНИНИ
ВО БАЛКАНСКИОТ ЗЕЛЕН ПОЈАС**

За дополнителни детали за програмата за мали грантови: Деспина Китанова kitanova@mes.org.mk

на заштитено подрачје во Осоговскиот регион и запознавање на населението со придобивките кои може да произлезат од еден ваков систем на одржлив економски развој. Одобрени грантови:

ПРОЕКТ	Корисник на грантот	Главна цел
1. Габите на Осогово: распознавање и заштита	НВО ЗДРАВЕЦ, Македонска Каменица	Разликување на габите (отровни и јадливи) и насоки за правилно собирање и нивна заштита
2. Убавините на Осоговските Планини - посети и зачувај!	Ванчо Петров, Кратово	Промоција на природните вредности, потенцијали, атрактивни и специфични локалитети на Осоговските Планини - изработка на туристичко-едукативна мапа
3. Свем на домашни сорти и традиционални вештини	ЗЕЗ СПЕКТАР С, Врбница	Промоција на in situ on-farm конзервација на домашни сорти - алтернатива за зачувување на агрокосистемите во целост вклучувајќи ги културните видови и нивните диви и плевести сродници
4. Промоција на природните вредности и културни знаменитости на Осоговските Планини во општина Ранковце	Општина Ранковце	Промоција на планинска патека до Врв Лисец, со изработка на информативни табели за природните вредности кои се среќнуваат во овој дел од Осогово
5. Промоција на природните вредности на интегралната целина Раткова Скала	Општина Пробиштип	Изработка на промотивен материјал за вредности на интегралната целина Раткова Скала
6. Да ги запознаеме Осоговските Планини	ОУ "Малина Поп Иванова" Кочани	Подобрување на знаењето за растителниот и животинскиот свет на Осогово кај учениците во основните училишта, продлбочувањата на знаењата на учениците за заштита на природата
7. Биолошката разновидност на Злетовска Река - индикатор за загадувањето на водите во Осоговските Планини	ЗГИ ХОРИЗОНТИ, Пробиштип	Идентификација на биолошката разновидност и одредување индикатори за различните степени на загадување на Злетовска Река.

Во склоп на активностите превидени за 2010 година по проектот „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“, акцент е ставен на популаризација на природните вредности и зачувување на биолошката разновидност на Осоговските Планини и регионот. Програмата за мали грантови, финансирана од швајцарската организација ProNatura ја има токму таа цел - вклучување на локалното население во откривање и промоција на убавините и вредностите на најразновидниот и најтаинствениот регион во Македонија.

Од дваесет и шест пријави, само седум беа одбрани како најпогодни и најдобри за остварување на целите на програмата. Со потпишувањето на договорите со добитниците на 15 март 2010 во Пробиштип, официјално започна и нивната имплементација.

Главните цели на избраните проекти се насочени кон промоција на биолошката разновидност и уникатните пределни карактеристики на Осогово, како и поттикнување и промоција на можностите за развој на еколошки и рурален туризам кои ги поседува регионот. Основната цел им е да ја запознаат пошироката јавност со придобивките од заштитата на природните вредности во својата непосредна близина.

Поттикнувањето и охрабрувањето на локалното население со оваа програма придонесува кон прифаќање на идејата за воспоставување

ПАНЕВРОТСКИОТ ПИКНИК ЗА БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ

2010 ГОДИНА НА БИОЛОШКАТА РАЗНОВИДНОСТ

Одбележување на Меѓународниот ден на биолошката разновидност **22-ри мај** и светскиот ден за заштита на животната средина **5 јуни**.

Паневропскиот пикник за биолошка разновидност преку низата презентации на тема вредностите на биолошката разновидност и исполнување на обврските за членство во Европската унија, се одржа на 05 јуни 2010 година, во хотел Славија на Попова Шапка.

„Паневропскиот пикник за биолошка разновидност“ го отворија: г-н Нецати Јакупи, министер за животна средина и просторно планирање, г-ѓа Дирдра Бојд, постојан координатор на Обединетите нации и постојан претставник на Програмата за развој на Обединетите нации и амбасадорот Ерван Фуере, специјален претставник на Европската Унија и Шеф на Делегацијата на Европската Унија.

По двочасовните презентации се одбележа и Светскиот ден за

заштита на животната средина **5 јуни**, со симболично чистење на Попова Шапка.

Потоа следеше коктел со традиционална органска храна и теренска посета на локалитетот Јелак.

„Паневропскиот пикник за биолошка разновидност“ е кампања за подигнување на јавната свест за зачувување на биолошката разновидност во која се вклучени повеќе засегнати страни.

„Паневропскиот пикник за био-

лошка разновидност“ има за цел:

- Да го подигне нивото на политичката разновидност преку организирање различни настани на национално ниво за Меѓународниот ден на биолошката разновидност;
 - Да го продлабочи познавањето за придобивките на биолошката разновидност за благосостојбата на човештвото;
 - Да привлече различни корисници и засегнати страни за зачувување на природата;
 - Да го подигне значењето на биолошката разновидност во глобалните политики преку промовирање на Паневропската иницијатива со вклучување на повеќе заинтересирани страни во рамките на меѓународните настани и во медиумите.
- „Паневропскиот пикник за биолошка разновидност“ оваа година во Македонија се организира од страна на Македонското еколошко друштво (МЕД), UNDP и Министерството за животна средина и просторно планирање, а преку мрежата на организации за зачувување на биолошката разновидност во земјите од Централна и Источна Европа - (CEEweb), www.ceeweb.org.

ЗНАЧАЈНИ РАСТИТЕЛНИ ПОДРАЧЈА ВО МАКЕДОНИЈА

ПРОЕКТ

Крајот на проектот „Идентификација и заштита на значајните растителни подрачја во Македонија“, реализиран во периодот од 2007 до 2009 година, беше обележан со издавање национална публикација именувана како **Значајни растителни подрачја во Република Македонија** (посебно издание на Македонското еколошко друштво бр.9). Изданието содржи податоци за 42-те растителни подрачја како: површина, основни географски карактеристики, застапеност на видови од критериумот А и станишта од критериумот С.

Прелиминарна оценка на достапни информации за заканите во овие ЗРП беше исто така дел од истражувањата спроведени со проектот кои се опишани во изданието.

Реализирањето на овој проект заедно со националната публикација имаат за цел да се промовира растителниот диверзитет на Македонија што би допринело кон идни потенцијални иницијативи за заштита на растенијата.

